

تعاون و کشاورزی، سال چهارم، شماره ۱۶، زمستان ۱۳۹۴

شناسایی و مقایسه عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و

خصوصی در شهرستان نهاوند

مرتضی مرادی^{۱*}، سید شهریار مرادی آورزمان^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۲/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۷/۲۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند و مقایسه این عوامل در بین شرکت‌های تعاونی و خصوصی انجام گرفت. این پژوهش از نظر ماهیت و روش از نوع توصیفی-پیمایشی و از نظر هدف کاربردی بود. جامعه آماری این پژوهش ۲۵۰ مدیر از شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند در سال ۱۳۹۳ را در بر گرفت که حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی مورگان ۱۴۸ مدیر تعیین شد که از شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال با استفاده از نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق‌ساخته بود که روایی آن توسط استادان و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ در مرحله پیش‌آزمون (۰/۷۴۱) و در مرحله نهایی (۰/۷۶۲) تأیید شد. با توجه به توزیع نرمال نمونه آماری، با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون t استیوودنت تک‌نمونه، به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخته شد. نتایج نشان داد به ترتیب عوامل تسهیلات بانکی، سهم آورده اعضا، قوانین و مقررات بانکی، جذب سرمایه‌گذار، آموزش و دوره‌های آموزشی، فرهنگ کار گروهی، حمایت و نظارت دولت، اشتغال تعهدشده، حضور در نمایشگاه‌ها و به کارگیری فناوری بیشترین تأثیر را در اشتغال پایدار در شهرستان نهاوند داشتند. نتایج مقایسه بین دو دسته از شرکت‌ها با استفاده از آزمون t مستقل نیز نشان داد که تأثیر عامل جذب سرمایه‌گذار در شرکت‌های خصوصی نسبت به تعاونی بیشتر و تأثیر عامل قوانین و مقررات بانکی در شرکت‌های خصوصی نسبت به تعاونی کمتر بوده است.

واژه‌های کلیدی: اشتغال پایدار، شرکت تعاونی، شرکت خصوصی، توسعه، اشتغال

۱. استادیار گروه مدیریت، دانشگاه پیام‌نور، مرکز ملایر

E-mail: moretza_Moradi@pnu.ac.ir

*نویسنده مسئول

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ملایر

مقدمه

تا پیش از دهه ۱۹۹۰، منظور از توسعه کشورها، افزایش متغیرهای کمی اقتصادی همانند تولید ناخالص داخلی، درآمد سرانه و غیره بود. از سال ۱۹۹۰، سازمان ملل به جهت کاستی‌های فراوان متغیرهای کمی اقتصادی در تعیین درجه توسعه یافتگی کشورها، شیوه جدیدی را برای اندازه‌گیری توسعه ارائه نمود که شاخص توسعه انسانی نام گرفت. رویکرد توسعه پایدار نیز با ملحوظ نمودن جنبه‌های زیست محیطی و اجتماعی توسعه، پا به عرصه ادبیات توسعه گذاشت. مرکز ثقل توسعه پایدار و توسعه انسانی توجه به انسان و عوامل و پدیده‌های پیرامونی آن است. در مراحل رشد و توسعه یافتگی هر کشور، کاهش فقر و کاهش نرخ بیکاری از شاخص‌های مهمی هستند که بهبود آنها نشانه موفقیت بیشتر در اجرای برنامه‌های توسعه است. شرکت‌های تعاونی یکی از مهم‌ترین تشکلهای غیر دولتی هستند که موفقیت و مزیت آنها در قالب برنامه‌های کاهش فقر تحقق می‌یابد (Birchal, 1996, 27). در حقیقت، تعاونی‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای در کاهش فقر، بهبود امنیت غذایی و ایجاد فرصت‌های شغلی دارند (Eid & Pleite, 2014). در این میان می‌توان به بیکاری به عنوان یکی از شاخص‌های مورد توجه در توسعه انسانی و جنبه‌های اجتماعی در رویکرد توسعه پایدار اشاره نمود (رئوفی، ۱۳۷۴). تغییر رویکرد در توسعه و توجه به انسان و طبیعت تعریف جدیدی از توسعه را ارائه می‌دهد که به توسعه پایدار معروف است (Bossel, 1999, 5)؛ به عبارتی، در رویکرد توسعه پایدار علاوه بر اهمیت دادن به متغیرهای کمی اقتصادی، به جنبه‌های کیفی زندگی انسان نیز توجه می‌شود. از این‌رو، امروزه دیگر ملاک سنجش پیشرفتگی کشور فقط حوزه اقتصادی نیست و به سایر حوزه‌های مرتبط با انسان، که حاصل شرایط اجتماعی- فرهنگی جوامع است، نیز توجه می‌شود. برای مثال، می‌توان به شاخص‌های توسعه پایدار، که توسط سازمان ملل معرفی شده است، اشاره کرد؛ شاخص‌هایی همچون: آموزش، اشتغال، ساختار اجتماعی و غیره (United Nation Development, 2004, 12).

باید در نظر داشت که اشتغال مؤثر نیروی انسانی متخصص یکی از اهداف توسعه هر کشور است و بدین منظور در برنامه‌ریزی‌های کلان می‌بایست جنبه‌های مختلف آن را لحاظ کرد.

بدون تردید، برای از بین بردن معضل بیکاری نیازمند مشارکت بخش تعاونی و خصوصی هستیم؛ به طور ویژه، فعالیت اقتصادی افراد در قالب تعاونی و امکان دسترسی ارزان قیمت به منابع مالی مدنظر قرار گرفته و به عنوان یک اصل مطرح در بند ۲ اصل ۴۳ قانون اساسی لحاظ شده است: «تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرارداد و وسائل کار در اختیار کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد». در این فرایند باید توجه داشت که بخش خصوصی معاند دولت و یا بخش تعاونی نیست، بلکه یار و مکمل این دو است که به دنبال سود بیشتر می‌باشد و باید این انگیزه محترم شمرده شود تا موجبات توسعه و گسترش بخش خصوصی به نفع اقتصاد ملی و اشتغال پایدار فراهم آید. در این میان، لازمه حضور فعال و مشارکت جدی بخش تعاونی در روند رشد و توسعه شهرستان نهند، فراهم کردن و ایجاد زیرساخت‌ها و امکانات مناسب و مورد نیاز فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی است.

متأسفانه عمده منابع در اختیار بخش دولت صرف اجرای طرح‌های مقطعی ایجاد اشتغال غیرپایدار و کوتاه‌مدت جهت مقابله کوتاه‌مدت با بحران اشتغال در کشور شده است در صورتی که تخصیص منابع مورد نیاز بخش تعاون می‌تواند نقش بسیار مؤثرتری در ایجاد اشتغال پایدار ایفا نماید و از هدررفت منابع با توجه به محدودیت آن، به دلیل نبود سازو کار نظارتی کارآمد بر منابع تخصیصی، خودداری نماید. با توجه به محدود نمودن حضور بخش تعاون در اجرای طرح‌های اشتغال خانگی و کسب و کارهای خرد به حمایت صرف از شرکت‌های تعاونی پشتیبان، تاکنون از ظرفیت ایجاد شده در کشور برای ساماندهی آحاد جامعه در قالب انواع تعاونی‌های اشتغال‌زای پایدار به‌درستی استفاده نشده است. طبق آمار سال ۱۳۹۴، بیش از ۹۸ هزار شرکت تعاونی با ایجاد بیش از ۱/۶ میلیون نفر فرصت شغلی در کشور فعالیت می‌کنند که نیازمند توجه بیشتر به بخش تعاون در برنامه ششم توسعه است (بیطرف، ۱۳۹۴). یافته‌های مرکز آمار ایران نشان می‌دهد سهم

بخش خصوصی از اشتغال ایجاد شده در کشور به حدود ۸۴٪ در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. به این ترتیب، بخش عمومی و دولتی تنها ۱۶٪ اشتغال ایران را در دست دارند. از آنجا که دولت به دنبال کوچک کردن بدنه خود است، به نظر می‌رسد توجه به بخش تعاونی و خصوصی یکی از راهکارهایی باشد که می‌تواند سهم عمده‌ای در اشتغال پایدار کشور داشته باشد.

آمارهای فوق نشان می‌دهد بخش خصوصی در کشور وظیفه اصلی اشتغال و بخش دولتی سهم کمی از اشتغال را بر عهده دارد. از آنجا که دولت در بعضی بخش‌ها با مازاد نیروی انسانی نیز مواجه است، تأکید بر بخش دولتی به منظور اشتغال پایدار نمی‌تواند امیدوارکننده باشد؛ بنابراین، تردیدی وجود ندارد که بخش خصوصی و تعاونی می‌توانند به طور کلی در سراسر کشور و به طور خاص در شهرستان نهاوند سهم عمده‌ای در اشتغال پایدار داشته باشند.

با توجه به اهمیت موضوع اشتغال بخش تعاونی و خصوصی و تأکید سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر افزایش ۲۵ درصدی سهم این بخش در اقتصاد کشور و از طرفی حمایت‌های مستمر دولت از بخش‌های تعاونی و خصوصی در جهت رونق اقتصادی، از جمله اعطای انواع تسهیلات تکلیفی، تبصره‌ای، سرمایه در گردش و... به بخش‌های مذکور، کمتر به این مسئله پرداخته شده است که چه عواملی می‌توانند بر اشتغال پایدار بخش تعاونی و خصوصی اثرگذار باشند؟ بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال بررسی عوامل تأثیرگذار بر اشتغال پایدار شرکت‌های بخش تعاونی و خصوصی شهرستان نهاوند در سال ۱۳۹۳ است. به همین دلیل، مدیران شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در سه بخش خدمات، کشاورزی و صنعت و معدن در شهرستان نهاوند به عنوان جامعه هدف انتخاب شدند تا از دیدگاه آنها عوامل تأثیرگذار بر اشتغال پایدار شرکت‌های مورد نظر بررسی شود و در نهایت مقایسه‌ای نیز از نظر عوامل اثرگذار بین دو بخش تعاونی و خصوصی صورت گیرد.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

اشتغال پایدار را می‌توان یکی از ثمرات توسعه پایدار به شمار آورد. این نوع از اشتغال به اشتغالی گفته می‌شود که فرد حداقل بیشتر از یک سال دارای شغل باشد (ضیایی بیگلری، ۱۳۸۲).

در برخی کشورهای توسعه یافته، همچون استرالیا، اشتغال پایدار به وضعیتی اطلاق می شود که فرد حداقل ۱۳ هفته به طور پیوسته به کاری اشتغال داشته باشد. در انگلستان، ۱۲ ماه را مد نظر می گیرند. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ایران نیز این زمان را حداقل ۱۲ ماه در نظر می گیرد (فعال نظری، ۱۳۹۱). امروزه با توجه به ظرفیت اشباع شده در بخش دولتی در ایجاد اشتغال، به نظر می رسد که برای ایجاد فرصت های شغلی مورد نیاز در بازار کار، تمام توجهات باید بر فعالیت های بخش خصوصی و تعاونی متمرکز شود؛ به عبارت دیگر، در عصر جهانی شدن کنونی و برداشته شدن مرزها، بخش دولتی به تنهایی قادر به حل مشکل بیکاری نیست؛ چرا که استخدام در بخش دولتی به ندرت صورت می گیرد و سیاست دولت مبنی بر کاستن از بار سنگین بیکره این بخش باید عملی گردد. بنابراین، خیلی از صاحب نظران از جمله کارتر (Carter, 1998) و لی و لیو (Li & Liu, 2011) بر این باورند که کارآفرینی در بخش های مختلف از جمله خدمات، صنعت و معدن و کشاورزی یکی از راهکارهای اصلی جهت رفع معضل بیکاری است. کارآفرین سه فعالیت اصلی را انجام می دهد: ۱) ایجاد کسب و کار؛ ۲) نوآوری در محصول و ۳) اشتغال زایی (Berggren & Olofsson, 2015). البته درباره سهم کارآفرینی در ایجاد اشتغال ابتدا باید ارتباط بین این دو را شناخت. رابطه کارآفرینی و ایجاد اشتغال ضمن تأثیرات اقتصادی و اجتماعی یک رابطه دوسویه است؛ یکی از جهت کمیت و دیگری از جهت کیفیت. در مورد اول یک کارآفرین می تواند حداقل برای چندین نفر شغل دائم و مولد ایجاد نماید که در صورت توسعه، مشاغل تبعی را نیز به همراه خواهد داشت. در مورد دوم، کیفیت اشتغال مطرح می شود به طوری که فعالیت کارآفرینان عمدتاً در بخش های مولد است و بخش های مولد معمولاً پویا و پیوسته خود را تقویت می نمایند، در نتیجه امکان آسیب پذیری این مشاغل نسبت به مشاغل دیگر کمتر است (Carter, 1998). در هر صورت واضح است که کارآفرینی شرط واجب پیشرفت اقتصادی در یک اقتصاد مبتنی بر بازار است و می تواند بخشی از راه حل معضل بیکاری باشد.

با توجه به لزوم مقوله کارآفرینی به منظور رفع بحران بیکاری و رسیدن به اشتغال پایدار در کشور لازم است بر اساس نظام اقتصادی و چشم‌انداز آینده، ساختارهای مناسب جهت توسعه کارآفرینی نیز به کارآفرینان معرفی گردد. یکی از مناسب‌ترین ساختارها بخش تعاونی و خصوصی است که می‌تواند کارآفرینان را در خود جای دهد (عباسی و قورچیان، ۱۳۸۸). بررسی اجزای نظام اقتصادی در سطح کلان نشان می‌دهد بخش تعاون، به عنوان یکی از بخش‌های سه‌گانه اقتصاد کشور، زمینه‌ساز مشارکت مؤثر مردم در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی بوده و نقش تعیین‌کننده‌ای در توسعه فرصت‌های شغلی در جامعه داشته است (لهسایی‌زاده، ۱۳۸۴). اهمیت شرکت‌های تعاونی، به عنوان ابزار توسعه، از این رو در خور توجه است که نهضت تعاونی به صورت جامع نه تنها در بهبود اوضاع اقتصادی کشورهای رو به رشد مؤثر است، بلکه در وضعیت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی این کشورها نیز اثرگذار است (بیژنی و خادمی‌پور، ۱۳۸۸). تشکیل تعاونی‌ها، به ویژه تعاونی‌های تولیدی و خدماتی، می‌تواند با استفاده از تجمیع سرمایه‌های اندک، حمایت و تسهیلات دولتی و فرایند تولید و سپس رشد اقتصادی را شتاب دهد و بدین طریق تا حدودی مشکل بیکاری مناطق و کشورهای را مرتفع کند. از طریق تعاونی‌ها می‌توان به جذب سرمایه‌های راکد و سرگردان برای استفاده در طرح‌های عمرانی و اقتصادی و نیز پرداخت وام و تسهیلات سهل‌الوصول و با شرایط و امتیازات ویژه به صاحبان حرف و مشاغل تولیدی، توزیعی و خدماتی - که باعث ایجاد اشتغال در جامعه و بالا رفتن سطح تولید داخلی و افزایش درآمد ملی می‌شود - اهتمام ورزید. در مجموع، تعاونی‌ها با تشویق اقشار مردم به پس‌انداز و سرمایه‌گذاری و بهبود درآمد خانوارها و نیز گسترش مالکیت در سطح عموم مردم جهت تأمین عدالت اجتماعی از طریق افزایش سطح عمومی اشتغال و کاهش بار مالی و مدیریتی دولت، منجر به شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد منطقه‌ای و ملی می‌شوند و موجبات توسعه پایدار کشور را فراهم می‌کنند (رحیمی، ۱۳۸۴). تجربیات کشورهای مختلف نشان می‌دهد توسعه اقتصادی مرهون توسعه کارآفرینی به ویژه از طریق ایجاد کسب و کارهای کوچک با ماهیت گروهی و تعاونی بوده است. بنابراین با

توجه به نقش تعاونی‌ها در ایجاد کسب و کارهای کوچک و متوسط در سراسر کشور، بخش تعاون می‌تواند از طریق آموزش‌ها و مهارت‌های تعاونی و اشاعه فرهنگ و فلسفه تعاون و همکاری گروهی نقش اساسی در توسعه کارآفرینی خلاق و اشتغال ایفا نماید. شورای عالی اشتغال کشور نیز در این زمینه بر موارد زیر تأکید کرده است: الف) حمایت مالی از طرح‌های اقتصادی بخش خصوصی و تعاونی؛ ب) حمایت‌های فنی از بنگاه‌های اقتصادی بخش خصوصی و تعاونی؛ ج) توسعه اشتغال بخش تعاون؛ د) تقویت و توسعه صندوق‌های ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک و تعاون؛ ه) افزایش سهم بخش تعاون در اقتصاد از طریق توسعه تعاونی‌های فراگیر و ایجاد تعاونی‌های نوع جدید.

یافته‌های مطالعه مرادی و همکاران (۱۳۹۱) نشان می‌دهد که بین سطح اشتغال‌زایی شرکت‌های تعاونی در بخش‌های مختلف و عملکرد مالی اختلاف معناداری وجود دارد. همچنین عملکرد مالی بهتر در گروه‌های کشاورزی، صنعت و خدمات، منجر به نرخ اشتغال‌زایی بالاتر شده و برعکس، عملکرد مالی ضعیف در این گروه‌ها، نرخ اشتغال‌زایی آنها را کاهش داده است. لذا می‌توان گفت که عملکرد مالی بهتر موجب اشتغال بیشتر به ترتیب در بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات می‌شود (همان، ۱۳۹۱). در این راستا، اهتمام جدی دولت در ایجاد اشتغال و رفع بیکاری و حرکت به سمت عدالت‌محوری از طریق توجه ویژه به اصل ۴۴ قانون اساسی موجب گردیده است تا بخش تعاون از اعتبارات و تسهیلات کافی برای تأمین سرمایه و ایجاد اشتغال برخوردار شود و در نتیجه فضای مناسبی در کشور جهت توسعه تعاونی‌های توانمند برقرار گردد (پاریاب و همکاران، ۱۳۹۱).

عوامل مختلفی ممکن است در میزان اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی مد نظر قرار گیرند. در این تحقیق هدف این است که ضمن مقایسه شرکت‌های تعاونی و خصوصی در سه بخش کشاورزی، صنعت و معدن و خدمات، عوامل اثرگذار بر اشتغال پایدار این شرکت‌ها مورد بررسی قرار گیرد. مطالعات بسیار کمی به طور مستقیم عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های

تعاونی و خصوصی را در ایران بررسی کرده‌اند؛ چرا که بیشتر مطالعات عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌ها را بررسی نموده‌اند. بنابراین در ادامه به مطالعات مرتبط و مطالعات نزدیک به موضوع مورد بررسی اشاره می‌شود.

حیدری (۱۳۸۲، ۲۵) در تحقیقی «اثر تسهیلات تکلیفی بر سرمایه‌گذاری و اشتغال بخش خصوصی» را مورد مطالعه قرار داد. نتایج نشان داد اگر تسهیلات تکلیفی مستقیماً در اختیار بخش خصوصی قرار گیرد، به ازای هر واحد تسهیلات تکلیفی چهار و نیم واحد افزایش سرمایه‌گذاری و اشتغال در بخش خصوصی خواهیم داشت و اگر این تسهیلات به بخش دولتی پرداخت شود، هر واحد تسهیلات تکلیفی سه و نیم واحد افزایش سرمایه‌گذاری دولتی و از این طریق به طور غیرمستقیم چهار و نیم واحد افزایش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را در بر خواهد داشت.

صمدی و تابنده (۱۳۸۴، ۵) در تحقیقی تحت عنوان «جایگاه بخش تعاون در اشتغال‌زایی» ساختار اشتغال و وضعیت شاغلان در بخش تعاون را مورد بررسی قرار دادند. در این مطالعه با استفاده از داده‌های سال ۱۳۷۵ نقش هر یک از بخش‌های خصوصی و تعاونی در اشتغال‌زایی به تفکیک استان‌های کشور بررسی شد. نتایج این مطالعه نشان داد، استان‌های یزد و سیستان و بلوچستان استان‌هایی هستند که در آنها میزان اشتغال‌زایی بخش تعاون بیشتر از میانگین کل کشور است.

سایه‌میری (۱۳۸۴، ۷) در تحقیقی با عنوان «اندازه‌گیری و تحلیل بهره‌وری در واحدهای تعاونی تولیدی در مقایسه با عملکرد واحدهای تولیدی خصوصی» به این نتیجه رسید که به رغم تفاوت مقدار بهره‌وری در واحدهای گوناگون، شاخص‌های محاسبه شده تفاوت معناداری با یکدیگر نداشته و از این نظر بخش تعاونی همپای بخش خصوصی عمل کرده است.

سوری (۱۳۸۴، ۱۱) در مطالعه‌ای به بررسی وضعیت موجود بنگاه‌های بزرگ صنعتی بر حسب تعاونی، خصوصی و دولتی و مقایسه کارایی آنها پرداخت. نتایج نشان داد که از نظر تعداد بنگاه‌ها، در برابر سهم بیش از ۸۷٪ درصدی بخش خصوصی، بخش دولتی حدود ۱۰٪ و بخش تعاون فقط ۳٪ بنگاه‌ها را به خود اختصاص داده و از لحاظ تعداد شاغلان نیز سهم بخش تعاونی

فقط ۱/۳٪ است در حالی که ۶۲/۴٪ مربوط به بخش خصوصی و ۳۶/۳٪ مربوط به بخش دولتی است.

شمشاد و همکاران (۱۳۸۷) در مطالعه‌ای اشتغال‌زایی بخش تعاون در تحقق اهداف دولت را مورد آزمون قرار دادند. نتایج حاصل از این مطالعه اثر مثبت تعاونی‌ها را بر میزان اشتغال‌زایی نشان داد به طوری که ۴۲٪ از عوامل مؤثر بر میزان اشتغال‌زایی به وسیله تعاونی‌های منابع طبیعی قابل تبیین است.

فیض‌پور و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان «خصوصی‌سازی یا تعاونی‌سازی» مشخص کردند که تعاونی‌سازی به جای خصوصی‌سازی فقط با ارتقای بهره‌وری در بخش تعاون نسبت به بخش خصوصی و در نتیجه دستیابی این بخش به سطحی از بهره‌وری معادل بخش خصوصی توجیه‌پذیر خواهد بود. همچنین بخش تعاون از نظر اشتغال نسبی پدید آمده، پس از بخش دولتی و خصوصی قرار گرفته است.

هرندی‌زاده (۱۳۸۹، ۳۸) در تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در تعاونی‌های تولید کشاورزی استان اصفهان» نشان داد که عوامل روان‌شناختی و شخصیتی، رفتار مدیریت، بازاریابی، اقتصادی، آموزشی، اجتماعی و فرهنگی بر توسعه کارآفرینی مؤثرند.

گراوندی و علی‌بیگی (۱۳۹۰) نشان دادند مشکلات مالی و قانونی و سیاست‌های ناکارآمد دولت عوامل اثرگذار بر رکود تعاونی‌ها و در نتیجه عدم اشتغال پایدار هستند.

غیاثوند و حسینی (۱۳۹۰) تحقیقی در زمینه محدودیت‌های توسعه اشتغال در تعاونی‌های تولیدی کشاورزی در شش استان کشور انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که موانع اطلاع‌رسانی، فنی، مالی، ساختاری، بازاریابی و فروش، مدیریتی و قانونی از مهم‌ترین موانع توسعه اشتغال در تعاونی‌ها می‌باشند.

جهانبانی و همکاران (۱۳۹۰، ۱۵) در تحقیقی با عنوان «بررسی تحلیل راهبردهای توسعه کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی» به این نتیجه رسیدند که عوامل اقتصادی شامل تسهیلات

اعتباری و وام‌های کم بهره به همراه عواملی چون خصوصیات اعضا، سطح تحصیلات، اعتماد به نفس و تجربیات ناخوشایند دوران کودکی، تأثیر کاملاً معنی‌داری در توسعه کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی ایفا می‌کنند.

حسینی و حسینی (۱۳۹۱) نشان دادند کارآفرینی رویکردی جدید برای حل مشکل اشتغال است؛ بنابراین می‌توان گفت توسعه کارآفرینی نقش مهمی در توسعه اشتغال دارد.

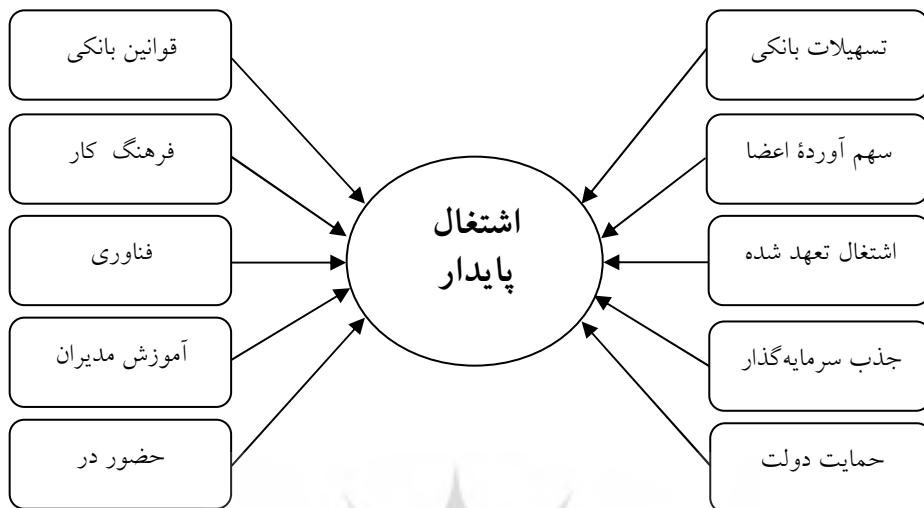
فعال‌نظری (۱۳۹۱) در تحقیق خود نشان داد تجربه مدیریت، تخصص و انگیزه منابع انسانی، دانش مدیریت، استفاده مدیران از ابزارهای مدیریت و بهره‌وری سازمان از اولویت بیشتری در زمینه اثرگذاری بر اشتغال پایدار برخوردارند.

مرزبانی و همکاران (۱۳۹۰) نشان دادند تسهیلات اعطایی تأثیر بسزایی در میزان اشتغال‌زایی دارد. رحمانی (۱۳۹۰) نیز نشان داد حمایت دولت نقش مهمی در فرایند شکل‌گیری کسب و کار و اشتغال جوانان دارد. همچنین بختیاری (۱۳۸۰) تأثیر ICT بر اشتغال را تأیید کرد.

بعد از بررسی و جمع‌بندی مطالعات و نظرات کارشناسان و مدیران فعال در بخش تعاونی و خصوصی شهرستان مشخص شد که عوامل مختلفی مانند تسهیلات بانکی، سهم آورده اعضا، اشتغال تعهدشده، جذب سرمایه‌گذار، حمایت و نظارت دولت، قوانین و مقررات بانکی، فرهنگ کار گروهی، به کارگیری فناوری، آموزش و دوره‌های آموزشی و حضور در نمایشگاه‌ها می‌توانند به طور بالقوه بر اشتغال پایدار تعاونی‌ها و شرکت‌های خصوصی اثرگذار باشند؛ لذا این ۱۰ عامل استخراج شدند و برای سنجش مورد آزمون قرار گرفتند.

مدل و فرضیه‌های تحقیق

بر اساس آنچه گفته شد، مدل (شکل ۱) و فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر تدوین شدند:

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

فرضیه ۱: تسهیلات بانکی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۲: سهم آورده اعضا و سهامداران در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۳: اشتغال تعهد شده (تعهدی) مدیران در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۴: جذب سرمایه‌گذار در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۵: حمایت و نظارت دولت در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۶: قوانین و مقررات بانکی و اداری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۷: فرهنگ کار گروهی و جمعی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۸: فناوری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۹: آموزش مدیران و کارکنان و دوره‌های آموزشی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ۱۰: حضور در نمایشگاه‌ها در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش تحقیق، از نوع توصیفی-پیمایشی است. از ابزار پرسش‌نامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردید و بعد از جمع‌آوری داده‌ها، با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای، به بررسی فرضیه‌های تحقیق پرداخته شد.

جامعه و نمونه آماری

با توجه به اطلاعات به دست آمده، تعداد شرکت‌های فعال تعاونی و خصوصی در بخش خدمات، صنعت و معدن و کشاورزی شهرستان نهاوند در زمان انجام تحقیق برابر با ۲۵۰ شرکت و بنابراین جامعه آماری تحقیق شامل مدیران این ۲۵۰ شرکت بود. تعداد حجم نمونه نیز با استفاده از روش تصادفی ساده و از طریق مراجعه به جدول کرجسی مورگان ۱۴۸ نفر به دست آمد و مدیران ۱۴۸ شرکت مورد مطالعه قرار گرفتند. تعداد و نوع فعالیت این شرکت‌ها به تفکیک در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. شرکت‌های فعال شهرستان نهاوند

حوزه فعالیت شرکت	تعاونی	خصوصی	جمع
خدماتی	۴۶	۲۲	۶۸
صنعت و معدن	۲۹	۵۸	۸۷
کشاورزی	۳۷	۵۸	۹۵
جمع	۱۱۲	۱۳۸	۲۵۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که از جدول ۱ پیداست، تعداد شرکت‌های فعال تعاونی این سه بخش برابر با ۱۱۲ و شرکت‌های خصوصی برابر با ۱۳۸ شرکت است. اطلاعات تفکیکی بر حسب میزان سرمایه و اشتغال ایجاد شده در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. اطلاعات تفکیکی شرکت‌ها

اطلاعات سرمایه‌ای و اشتغال شرکت‌ها		شرکت‌های تعاونی			شرکت‌های خصوصی		
تعداد شرکت‌ها	تعداد اشتغال شده (برحسب نفر)	خدمات	صنعت و معدن	کشاورزی	خدمات	صنعت و معدن	کشاورزی
۴۶	۵۰۶	۱۴۳۵	۱۵۵۵	۳۷	۲۲	۵۸	۵۸
۲۸۹	۲۸۹	۱۳۴۵	۲۳۰۸	۳۳۴۵	۴۰۸۴	۲۴۷۱	۲۴۷۱
۶/۲۸	۶/۲۸	۴۶/۳۷	۵۵/۰۸	۱۵۲/۰۴	۷۰/۴۱	۴۲/۶۰	۴۲/۶۰
۱۵۹۸	۱۵۹۸	۲۲۴۰	۲۶۵۲	۵۴۹۶	۷۴۹۱	۶۸۵۲	۶۸۵۲
۱۱۳۰۰۰	۱۱۳۰۰۰	۱۹۲۵۰۰	۱۲۸۱۵۸۱	۵۲۴	۱۱۳۱۳۱	۱۹۹	۱۹۹
۲۵۸۰۰۰	۲۵۸۰۰۰	۹۱۶۰۶۶	۵۱۵۸۸۲	۱۵۱۵۰۰	۷۳۲۵۶۹۱	۸۳۰۰۶۰۰	۸۳۰۰۶۰۰
۲۱۴۸۰۰	۲۱۴۸۰۰	۶۴۱۱۴۶	۳۶۱۱۱۷	۹۸۴۶۱۵	۵۴۹۴۲۶۸	۴۹۸۰۳۶۰	۴۹۸۰۳۶۰
۱۴۳۲۰۰	۱۴۳۲۰۰	۲۷۴۸۲۰	۱۵۴۷۶۵	۵۳۰۲۸۵	۱۸۳۱۴۲۳	۳۳۲۰۲۴۰	۳۳۲۰۲۴۰
۲۳۲۷۰۰	۲۳۲۷۰۰	۶۵۰۴۰۶	۴۱۲۷۰۵	۱۳۷۶۰۰	۵۸۶۰۵۵۲	۶۶۴۰۴۸	۶۶۴۰۴۸
۱۲۵۳۰۰	۱۲۵۳۰۰	۲۶۵۶۶۰	۱۰۳۱۷۷	۱۳۷۷۴۰۰	۱۴۶۵۱۳۹	۱۶۶۰۱۲۰	۱۶۶۰۱۲۰
۳۰	۳۰	۲۰	۱۷	۱۰	۳۰	۴۶	۴۶
۲۰۰۰	۲۰۰۰	۳۷۶۵۵	۱۲۶۰۰۰۰	۴۸۱۲۰	۴۱۷۲۰۰۰	۳۷۸۰۰۰	۳۷۸۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که در جدول ۲ نشان داده شده است، متوسط اشتغال ایجاد شده در شرکت‌های خصوصی بخش خدمات نسبت به دیگر بخش‌ها بیشتر است (۱۵۲/۰۴ نفر)، در حالی که کمترین آن مربوط به شرکت‌های خدماتی بخش تعاونی است (۶/۲۸ نفر). این آمار نشان از تعداد اشتغال

بیشتر در بخش خصوصی نسبت به بخش تعاونی دارد. در بخش صنعت و معدن نیز متوسط اشتغال شرکت‌های خصوصی بیشتر از شرکت‌های تعاونی است، ولی در بخش کشاورزی متوسط اشتغال شرکت‌های تعاونی بیشتر از شرکت‌های بخش خصوصی است. البته با نگاهی به میزان سرمایه‌گذاری‌های انجام شده مشخص است که سرمایه شرکت‌های خصوصی بیشتر از شرکت‌های تعاونی است؛ بنابراین می‌توان با سرمایه‌گذاری بیشتر در بخش تعاونی، میزان اشتغال این بخش را نیز به نسبت افزایش داد.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها

برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق از ابزار پرسش‌نامه ۴۰ سؤالی محقق‌ساخته با مقیاس لیکرت استفاده شد که روایی آن مورد تأیید چند خبره قرار گرفت. پایایی ابزار نیز با استفاده از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در دو مرحله سنجیده شد؛ در مرحله پیش‌آزمون، این ضریب برابر با ۰/۷۴۱ و در مرحله نهایی معادل ۰/۷۶۲ به دست آمد که نشان از پایایی مناسب ابزار تحقیق دارد. پایایی سؤالات هر متغیر به تفکیک در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. پایایی سؤالات هر متغیر به تفکیک

متغیرها	سؤالات‌های مربوطه	تعداد سؤالات	ضریب آلفای کرونباخ
تسهیلات بانکی	۱-۴	۴	۰/۷۵۳
سهم آورده اعضا	۵-۸	۴	۰/۷۳۱
اشتغال تعهد شده	۹-۱۲	۴	۰/۸۴۷
جذب سرمایه‌گذار	۱۳-۱۶	۴	۰/۷۷۱
حمایت و نظارت دولت	۱۷-۲۰	۴	۰/۷۶۶
قوانین و مقررات بانکی	۲۱-۲۴	۴	۰/۷۶۳
فرهنگ کار گروهی	۲۵-۲۸	۴	۰/۹۰۳
به‌کارگیری فناوری	۲۹-۳۲	۴	۰/۹۰۴
دوره‌های آموزشی	۳۳-۳۶	۴	۰/۹۰۱
حضور در نمایشگاه‌ها	۳۷-۴۰	۴	۰/۹۱۰
کل پرسش‌نامه	۱-۴۰	۴۰	۰/۷۶۲

مأخذ: یافته‌های تحقیق

ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان

از نظر تفکیک شرکت‌ها، ۶۸ شرکت از نوع تعاونی (۴۵/۹٪) و ۸۰ شرکت (۵۴/۱٪) نیز از نوع خصوصی بودند. مدیران پاسخ‌دهنده در این شرکت‌ها از نظر جنسیت ۲۷٪ زن و ۷۳٪ مرد بودند. پاسخ‌دهندگان از نظر سن در چهار گروه طبقه‌بندی شدند: ۶/۱٪ دارای سن زیر ۲۰ سال، ۲۹/۱٪ بین ۲۱ تا ۳۰ سال، ۳۳/۱٪ بین ۳۱ تا ۴۰ سال، ۲۰/۳٪ بین ۴۱ تا ۵۰ سال و ۱۱/۵٪ دارای سن ۵۱ سال و بیشتر بودند. آنها بر حسب سابقه به پنج دسته تقسیم شدند: ۱۲/۸٪ کمتر از ۵ سال، ۳۳/۸٪ بین ۶ تا ۱۰ سال، ۳۴/۵٪ بین ۱۱ تا ۱۵ سال، ۱۲/۲٪ بین ۱۶ تا ۲۰ سال و ۶/۸٪ دارای سابقه ۲۱ سال و بالاتر بودند. بر حسب تحصیلات نیز پاسخ‌دهندگان به چهار دسته تقسیم شدند: ۱۶/۹٪ زیردیپلم و دیپلم، ۲۵/۷٪ فوق‌دیپلم، ۳۷/۸٪ لیسانس و ۱۵/۵٪ فوق لیسانس و بالاتر.

بررسی کفایت نمونه و نرمال بودن توزیع داده‌های تحقیق

برای بررسی کفایت نمونه از آزمون KMO^۱ و بارتلت^۲ استفاده شد. بر اساس این آزمون، شاخص KMO بالای ۰/۶۰ و برابر ۰/۷۰۸ به دست آمد که نشان از کفایت مناسب نمونه‌گیری دارد. سطح معناداری این آزمون نیز زیر ۰/۰۵ بود، بنابراین می‌توان چنین استنباط نمود که در سطح خطای ۵ درصد و یا سطح اطمینان ۹۵ درصد، فرض کفایت نمونه پذیرفته می‌شود. همچنین قبل از آزمون فرضیه‌های تحقیق و تعیین استفاده از آزمون‌های پارامتریک یا ناپارامتریک، ابتدا نرمال بودن توزیع داده‌های آماری با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مورد آزمون قرار گرفت. نتایج این آزمون نشان داد با توجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده برای این آزمون بالای ۰/۰۵ است، بنابراین توزیع داده‌های آماری تحقیق دارای توزیع نرمال است و لذا برای بررسی فرضیات از آزمون‌های پارامتریک استفاده شد.

1. Kaiser-Meyer-Olkin Measure
2. Bartlett's Test

آزمون فرضیه‌های تحقیق

به منظور بررسی فرضیه‌های تحقیق از نرم افزار SPSS و آزمون t تک نمونه و فریدمن و همچنین t مستقل استفاده شد. قبل از آزمون فرضیه‌های تحقیق و تعیین استفاده از آزمون‌های پارامتریک یا ناپارامتریک، ابتدا نرمال بودن توزیع داده‌های آماری با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مورد آزمون قرار گرفت. با توجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده برای این آزمون بالای ۰/۰۵ بود، توزیع داده‌های آماری تحقیق نرمال بوده و برای بررسی فرضیه‌ها از آزمون پارامتریک t استیودنت تک نمونه استفاده شد. در آزمون t تک نمونه‌ای، تفاوت میانگین استنباطی یک متغیر نسبت به یک عدد ثابت بررسی می‌شود. در تحقیق حاضر پاسخ یک گروه نسبت به میانگین یعنی عدد ۳ مقایسه می‌گردد. اگر این اختلاف مثبت باشد، نتیجه گرفته می‌شود که میزان میانگین متغیر از عدد مورد نظر بالاتر است. همچنین برای اولویت‌بندی عوامل مؤثر و شاخص‌ها (سؤالات) نیز از آزمون فریدمن استفاده شد. در بخش بعدی، فرضیه‌های تحقیق به ترتیب بررسی خواهند شد.

نتایج و بحث

فرضیه اول: تسهیلات بانکی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد. در این آزمون، فرضیه آماری به صورت زیر بیان گردید:

$$\begin{cases} H_0: \mu \leq 3 \\ H_1: \mu > 3 \end{cases}$$

برای آزمون این فرضیه، فرض یک به این صورت بیان می‌شود که میانگین نمره پاسخ‌ها در سطح اطمینان ۹۵٪ بزرگ‌تر از ۳ می‌باشد و فرض صفر به این صورت است که میانگین نمره پاسخ‌ها کوچک‌تر یا مساوی ۳ می‌باشد. در واقع، فرض صفر بیان می‌کند که تسهیلات بانکی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر ندارد و فرض یک

بیان می‌کند که تسهیلات بانکی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل تسهیلات بانکی

عامل اول	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
تسهیلات بانکی	۴/۵۴	۰/۴۰۳۰	۱۴۷	۴۶/۹۴	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

میانگین تأثیر عامل تسهیلات بانکی ۴/۵۴ و بالاتر از سطح متوسط است. با توجه به اطلاعات جدول ۴ ($t_{0.05} = 1/645$ و $t_0 = 46/94 > t_{0.05}$ و سطح معناداری $p = 0/000 < 0/05$)، فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل تسهیلات بانکی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که تسهیلات بانکی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه دوم: سهم آورده سهامداران در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه، فرض صفر بیان می‌کند که سهم آورده سهامداران در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر ندارد و فرض یک بیان می‌کند که سهم آورده سهامداران در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل آورده سهامداران (اعضا)

عامل دوم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
آورده سهامداران	۴/۳۵	۰/۴۹۶۱	۱۴۷	۳۳/۱۸	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

میانگین تأثیر عامل آورده سهامداران ۴/۳۵ و بالاتر از ۳ است. با توجه به اطلاعات جدول ۵ ($t_{0.05} = 1/645$ و $t_0 = 33/18 > t_{0.05}$ و سطح معناداری $p = 0/000 < 0/05$)، فرض صفر رد و فرض

یک مبنی بر تأثیر عامل آورده سهامداران در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که سهم آورده سهامداران در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه سوم: اشتغال تعهدشده در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه، فرض صفر بیان می‌کند که اشتغال تعهدشده در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر ندارد و فرض یک بیان می‌کند که اشتغال تعهدشده در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل اشتغال تعهدشده

عامل سوم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
اشتغال تعهدشده	۳/۸۶	۰/۸۱۴۱	۱۴۷	۱۲/۹۷	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

میانگین تأثیر عامل اشتغال تعهد شده ۳/۸۶ است. با توجه به اطلاعات جدول ۶ ($t_0 = 12/97 > t_{0.05} = 1/645$ و $p = 0/000 < 0/05$)، فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل اشتغال تعهدشده در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که اشتغال تعهدشده در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه چهارم: جذب سرمایه‌گذار در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه، فرض صفر بیان می‌کند که جذب سرمایه‌گذار در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر ندارد و فرض یک بیان می‌کند که

جذب سرمایه گذار در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل جذب سرمایه گذار

عامل چهارم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
جذب سرمایه گذار	۴/۲۴	۰/۵۲۵۶	۱۴۷	۲۹/۰۰	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

میانگین تأثیر عامل جذب سرمایه گذار ۴/۲۴ و بالاتر از ۳ است. با توجه به اطلاعات جدول ۷ ($t_0 = 1/645 = 1/645 > t_{0.05} = 147$ و سطح معناداری $p = 0/000 < 0/05$)، فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل جذب سرمایه گذار در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که جذب سرمایه گذار در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه پنجم: حمایت و نظارت دولت در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه، فرض صفر بیان می‌کند که حمایت و نظارت دولت در اشتغال پایدار در شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر ندارد و در مقابل، فرض یک بیان کننده تأثیر حمایت و نظارت دولت در اشتغال پایدار در شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند است. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل حمایت و نظارت دولت

عامل پنجم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
حمایت و نظارت دولت	۳/۹۸	۰/۵۸۰۱	۱۴۷	۲۰/۶۸	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

میانگین تأثیر عامل حمایت و نظارت دولت ۳/۹۸ و بالاتر از سطح میانگین ۳ است. بر پایه اطلاعات جدول ۸ ($t_0 = 1/645 = 147 > t_{0.05} = 20/68$ و سطح معناداری $p = 0/000 < 0/05$)، فرض

صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل حمایت و نظارت دولت در اشتغال پایدار در شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که حمایت و نظارت دولت در اشتغال پایدار در شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه ششم: قوانین و مقررات بانکی و اداری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه، فرض صفر نشان دهنده عدم تأثیر و فرض یک مبین تأثیر قوانین و مقررات بانکی و اداری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند هستند. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۹ آمده است.

جدول ۹. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل قوانین و مقررات بانکی و اداری

عامل ششم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
قوانین و مقررات بانکی و اداری	۴/۲۸	۰/۵۳۱۶	۱۴۷	۲۹/۴۶	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

میانگین تأثیر عامل قوانین و مقررات بانکی و اداری ۴/۲۸ است. با توجه به اطلاعات جدول ۹ ($t_{0.05} = 1.645$ و $t_{0.01} = 2.306$ و $t_{0.001} = 3.055$) و سطح معناداری $p = 0.000 < 0.05$ ، فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل قوانین و مقررات بانکی و اداری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که قوانین و مقررات بانکی و اداری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارند.

فرضیه هفتم: فرهنگ کار گروهی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه، فرض صفر مبین عدم تأثیر و فرض یک نشان‌دهنده تأثیر فرهنگ کار گروهی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند است. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۱۰ آمده است.

جدول ۱۰. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل فرهنگ کار گروهی

عامل هفتم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
فرهنگ کار گروهی	۳/۸۹	۰/۸۹۰۱	۱۴۷	۱۲/۲۴	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

با توجه به اطلاعات جدول ۱۰ ($t_0 = 12/24 > t_{0.05} = 1/645$) و $t_0 = 12/24 > t_{0.05}$ و سطح معناداری $(p = 0/000 < 0/05)$ ، فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل فرهنگ کار گروهی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که فرهنگ کار گروهی در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد. میانگین تأثیر عامل فرهنگ کار گروهی نیز ۳/۸۹ و بالاتر از سطح میانگین است.

فرضیه هشتم: فناوری در اشتغال پایدار در شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

در آزمون این فرضیه، فرض صفر بیان کننده عدم تأثیر و فرض مقابل مبین تأثیر فناوری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند است. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۱۱ آمده است.

جدول ۱۱. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل فناوری

عامل هشتم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
فناوری	۳/۶۳	۰/۹۹۱۶	۱۴۷	۷/۷۶	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

میانگین تأثیر عامل فناوری ۳/۶۳ است. با توجه به داده‌های جدول ۱۱ ($t_0 = 7/76 > t_{0.05} = 1/645$) و سطح معناداری $(p = 0/000 < 0/05)$ ، فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل فناوری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود. به این معنا که فناوری در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال شهرستان نهاوند تأثیرگذار است.

فرضیه نهم: آموزش مدیران و کارکنان در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه، فرض صفر بیان می‌کند که آموزش مدیران و کارکنان در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر ندارد و فرض یک بیان می‌کند که آموزش مدیران و کارکنان در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۱۲ آمده است.

جدول ۱۲. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل آموزش مدیران و کارکنان

عامل نهم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
آموزش مدیران و کارکنان	۴/۰۱	۰/۷۶۷۹	۱۴۷	۱۶/۴۷	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، میانگین تأثیر عامل آموزش مدیران و کارکنان ۴/۰۱ و بالاتر از میانگین است. با توجه به داده‌های جدول ۱۲ ($t_{0.05} = 1.645$) و $t_0 = 16.47 > t_{0.05}$ و سطح معناداری $(p = 0.000 < 0.05)$ ، فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل آموزش مدیران و کارکنان در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که آموزش مدیران و کارکنان در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرضیه دهم: حضور در نمایشگاه‌ها در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد.

فرض صفر نشان می‌دهد که حضور در نمایشگاه‌ها در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر ندارد و فرض یک بیان می‌کند که حضور در نمایشگاه‌ها در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در شهرستان نهاوند تأثیر دارد. نتایج آزمون این فرضیه در جدول ۱۳ آمده است.

جدول ۱۳. آزمون t تک نمونه مربوط به تأثیر عامل حضور در نمایشگاهها

عامل دهم	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	t	سطح معناداری (p)
حضور در نمایشگاهها	۳/۷۱	۰/۸۳۲۹	۱۴۷	۱۰/۵۱	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

میانگین تأثیر عامل حضور در نمایشگاهها ۳/۷۱ و بالاتر از میانگین است. با توجه به اطلاعات جدول ۱۳ ($t_0 = 10.51 > t_{0.05} = 1.645$ و $t_0 = 10.51 > t_{0.05}$ و سطح معناداری $p = 0.000 < 0.05$)، فرض صفر رد و فرض یک مبنی بر تأثیر عامل حضور در نمایشگاهها در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال پذیرفته می‌شود به این معنا که حضور در نمایشگاهها در اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال شهرستان نهاوند تأثیر دارند.

رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال

به منظور رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال از آزمون فریدمن استفاده شد. آزمون فریدمن برای مقایسه میانگین رتبه‌ها در بین k متغیر (گروه) استفاده می‌شود. در آزمون فریدمن فرض H_0 مبتنی بر یکسان بودن میانگین رتبه‌ها در بین متغیرها و فرض H_1 مبتنی بر تفاوت میانگین رتبه‌ها در بین متغیرهاست. نتایج به دست آمده از این آزمون در جدول ۱۴ آمده است.

پرتال جامع علوم انسانی
روستای علوم انسانی و مطالعات تربیتی

جدول ۱۴. رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار

رتبه	عوامل	میانگین	میانگین رتبه
۱	تسهیلات بانکی	۴/۵۴۰۵	۷/۳۷
۲	سهم آورده اعضا	۴/۳۵۳۶	۶/۵۵
۳	قوانین و مقررات بانکی	۴/۲۸۷۷	۶/۳
۴	جذب سرمایه‌گذار	۴/۲۵۳۴	۶/۲۱
۵	آموزش و دوره‌های آموزشی	۴/۰۴	۵/۶۵
۶	فرهنگ کار گروهی	۳/۸۹۵۸	۵/۰۲
۷	حمایت و نظارت دولت	۳/۹۸۶۵	۴/۹۹
۸	اشتغال تعهدشده	۳/۸۶۸۲	۴/۶
۹	حضور در نمایشگاه‌ها	۳/۷۱۹۶	۴/۲۲
۱۰	به کارگیری فناوری	۳/۶۳۲۹	۴/۰۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که از جدول ۱۴ پیداست، رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال به ترتیب عبارت‌اند از: تسهیلات بانکی، سهم آورده اعضا، قوانین و مقررات بانکی، جذب سرمایه‌گذار، آموزش و دوره‌های آموزشی، فرهنگ کار گروهی، حمایت و نظارت دولت، اشتغال تعهدشده، حضور در نمایشگاه‌ها و به کارگیری فناوری. از آنجا که سطح معنی‌داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ بود، تأثیر متغیرها از نظر پاسخ‌دهندگان دارای تفاوت بود. بر این اساس می‌توان بیان کرد سرمایه و عوامل مالی بیشترین نقش را در افزایش اشتغال شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال دارند.

رتبه‌بندی شاخص‌ها (سؤال‌ها) از نظر اهمیت

کلید شاخص‌ها (سؤال‌ها) نیز با استفاده از آزمون فریدمن رتبه‌بندی شدند که نتایج آن در

جدول ۱۵ آمده است.

جدول ۱۵. رتبه‌بندی شاخص‌ها (سؤال‌ها)

رتبه	شاخص	میانگین	میانگین رتبه
۱	پرداخت تسهیلات بانکی سرمایه ثابت یا بلندمدت	۴/۵۹	۲۶/۹۶
۲	پرداخت تسهیلات بانکی سرمایه در گردش یا کوتاه مدت	۴/۵۷	۲۶/۷۴
۳	افزایش یا کاهش نرخ تسهیلات بانکی	۴/۵۳	۲۶/۲۸
۴	پرداخت تسهیلات بانکی کم‌بهره	۴/۵	۲۵/۶۶
۵	جذب سرمایه گذار داخلی	۴/۴۱	۲۴/۹
۶	قوانین و مقررات دست و پا گیر بانکی	۴/۴۱	۲۴/۸۸
۷	جذب سرمایه گذار خارجی	۴/۴	۲۴/۳۸
۸	پرداخت به‌موقع سهم آورده از طرف سهامداران	۴/۳۸	۲۴/۲۹
۹	پرداخت یا عدم پرداخت سهم آورده از طرف سهامداران	۴/۳۸	۲۴/۰۷
۱۰	جذب سرمایه گذار در شرکت‌ها	۴/۳۳	۲۳/۷۸
۱۱	افزایش یا کاهش در سهم آورده سهامداران	۴/۳۳	۲۳/۵۶
۱۲	پایبندی به اصول شرکت	۴/۲۲	۲۳/۴
۱۳	پرداخت سهم آورده از طرف همه سهامداران	۴/۳۱	۲۳/۳۳
۱۴	قوانین دستگاه‌های اجرایی مربوط به بانک‌ها	۴/۳۱	۲۳/۲۷
۱۵	قوانین و مقررات در اعمال تخفیفات مربوطه	۴/۲۸	۲۲/۶۶
۱۶	حمایت دولت از رونق اقتصادی	۴/۲۶	۲۲/۴۱
۱۷	دوره‌های آموزشی بازاریابی اثربخش برای کارشناسان فنی	۴/۱۵	۲۲/۲۲
۱۸	آموزش کارگران ساده و ماهر در قالب دوره‌های آموزشی مرتبط	۴/۱۱	۲۱/۵۸
۱۹	انواع آموزش‌های لازم برای متخصصان	۴/۰۹	۲۱/۱۵
۲۰	رضایت مدیران از نحوه اعمال قوانین	۴/۱۲	۲۰/۵۵
۲۱	حمایت دولت از شرکت	۴/۰۷	۲۰/۴
۲۲	تفاوت بین اشتغال تعهدشده با تعهد ایجادشده	۴/۰۱	۱۹/۳۹
۲۳	داشتن روحیه کار جمعی	۳/۹۲	۱۹/۱۴
۲۴	تعهد مدیران به ایجاد تعدادی شغل	۳/۸۹	۱۸/۷۱
۲۵	نظارت دولت	۳/۹۶	۱۸/۵۷

ادامه جدول ۱۵

۱۸/۴۲	۳/۹	تعداد اشتغال ایجاد شده	۲۶
۱۸/۰۴	۳/۸۶	کاهش اشتغال ناشی از عدم حضور در نمایشگاه به دلیل هزینه های نمایشگاهی	۲۷
۱۷/۹	۳/۸۱	انجام امور مربوطه در شرکت به صورت کار گروهی	۲۸
۱۷/۴۷	۳/۸۴	آموزش مدیران و کارکنان در تولید و ارائه خدمات متنوع	۲۹
۱۷	۳/۸۶	افزایش سرمایه گذاری	۳۰
۱۶/۷۲	۳/۶۸	اعتقاد مدیران به استفاده از فناوری پیشرفته	۳۱
۱۶/۶۸	۳/۶۷	سودآوری ناشی از استفاده از فناوری پیشرفته	۳۲
۱۶/۶۷	۳/۶۶	به کارگیری فناوری	۳۳
۱۶	۳/۶۹	تبلیغ و ترویج محصولات و خدمات از طریق نمایشگاه های داخلی و خارجی	۳۴
۱۵/۹۸	۳/۶۲	فرهنگ کار گروهی و جمعی بین مدیران و کارکنان	۳۵
۱۵/۸۸	۳/۶۴	محاسبه و تعهد تعداد اشتغالی که در طرح های توجیهی ذکر می شود	۳۶
۱۵/۷۴	۳/۶۹	اشتغال افراد جدید به دلیل حضور شرکت در نمایشگاه ها	۳۷
۱۵/۶۳	۳/۶۴	افزایش سطح اشتغال از طریق شرکت در انواع نمایشگاه ها	۳۸
۱۵/۲۱	۳/۵۳	تعدیل نیرو بر اثر استفاده از فناوری	۳۹
۱۴/۳۷	۳/۶۵	محدودیت های نظارتی دولت	۴۰

مأخذ: یافته های تحقیق

همان طور که در جدول ۱۵ نشان داده شده است، شاخص های پرداخت تسهیلات بانکی سرمایه ثابت یا بلندمدت و پرداخت تسهیلات بانکی سرمایه در گردش یا کوتاه مدت دارای بالاترین تأثیر و شاخص های تعدیل نیرو بر اثر استفاده از فناوری و محدودیت های نظارتی دولت دارای پایین ترین تأثیر در اشتغال پایدار در شرکت های تعاونی و خصوصی فعال هستند.

بررسی تفاوت تأثیر عوامل در اشتغال پایدار شرکت های تعاونی و خصوصی

به منظور بررسی تفاوت تأثیر عوامل در اشتغال پایدار شرکت های تعاونی و خصوصی از

آزمون t مستقل استفاده شد. نتیجه این آزمون در جدول ۱۶ آمده است.

جدول ۱۶. آزمون t مستقل برای بررسی تفاوت تأثیر عوامل در اشتغال پایدار

عوامل	نوع شرکت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	سطح معناداری
تسهیلات بانکی	تعاونی	۶۸	۴/۵۸۴۶	۰/۴۰۴۲۹	۰/۲۲۲
	خصوصی	۸۰	۴/۵۰۳۱	۰/۴۰۰۷۴	
سهم آورده اعضا	تعاونی	۶۸	۴/۳۰۶۴	۰/۵۵۹۰۱	۰/۲۸۷
	خصوصی	۸۰	۴/۳۹۳۸	۰/۴۳۵۳۴	
اشتغال تعهدشده	تعاونی	۶۸	۳/۸۱۶۲	۰/۸۱۵۶۸	۰/۴۷۸
	خصوصی	۸۰	۳/۹۱۲۵	۰/۸۱۵۳۰	
جذب سرمایه‌گذار	تعاونی	۶۸	۴/۱۵۸۱	۰/۵۴۴۴۸	۰/۰۴۲
	خصوصی	۸۰	۴/۳۳۴۴	۰/۴۹۸۳۳	
حمایت و نظارت دولت	تعاونی	۶۸	۴/۱۶۱۸	۰/۴۶۶۷۴	۰/۰۰۱
	خصوصی	۸۰	۳/۸۳۷۵	۰/۶۲۶۵۵	
قوانین و مقررات بانکی	تعاونی	۶۸	۴/۳۰۵۱	۰/۵۲۶۹۷	۰/۷۱۵
	خصوصی	۸۰	۴/۲۷۲۹	۰/۵۳۸۴۳	
فرهنگ کار گروهی	تعاونی	۶۸	۴/۰۰۴۹	۰/۷۳۹۶۲	۰/۱۷۰
	خصوصی	۸۰	۳/۸۰۳۱	۰/۹۹۵۷۹	
به‌کارگیری فناوری	تعاونی	۶۸	۳/۷۸۴۳	۰/۸۵۴۷۳	۰/۰۸۷
	خصوصی	۸۰	۳/۵۰۴۲	۱/۰۸۳۲۸	
آموزش و دوره‌های آموزشی	تعاونی	۶۸	۴/۰۶۶۲	۰/۷۴۵۱۶	۰/۷۰۳
	خصوصی	۸۰	۴/۰۱۷۷	۰/۷۹۰۷۶	
حضور در نمایشگاه‌ها	تعاونی	۶۸	۳/۶۵۸۱	۰/۸۳۴۱۰	۰/۴۰۹
	خصوصی	۸۰	۳/۷۷۱۹	۰/۸۳۳۶۲	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

با توجه به جدول ۱۶، سطح معناداری به دست آمده فقط برای عوامل جذب سرمایه‌گذار و حمایت و نظارت دولت زیر ۰/۰۵ است؛ بنابراین می‌توان گفت که عوامل جذب سرمایه‌گذار و حمایت و نظارت دولت تأثیر متفاوتی در اشتغال پایدار در شرکت‌های تعاونی و خصوصی دارند. این تفاوت نیز به این صورت است که تأثیر عامل جذب سرمایه‌گذار در شرکت‌های خصوصی نسبت به تعاونی بیشتر است. همچنین تأثیر عامل قوانین و مقررات بانکی در شرکت‌های خصوصی نسبت به تعاونی کمتر است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در پژوهش حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های خصوصی و تعاونی شهرستان نهاوند پرداخته شد. بدین منظور شرکت‌های تعاونی و خصوصی فعال در سه بخش خدمات، صنعت و معدن و کشاورزی فعال شهرستان نهاوند مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌ها نشان داد که به ترتیب عوامل تسهیلات بانکی، سهم آورده اعضا، قوانین و مقررات بانکی، جذب سرمایه‌گذار، آموزش و دوره‌های آموزشی، فرهنگ کار گروهی، حمایت و نظارت دولت، اشتغال تعهدشده، حضور در نمایشگاه‌ها و به کارگیری فناوری بیشترین تأثیر را بر اشتغال پایدار در شهرستان نهاوند داشتند. برپایه نتایج، عواملی که مربوط به بحث سرمایه و سرمایه‌گذاری هستند مانند تسهیلات بانکی، سهم آورده اعضا، جذب سرمایه‌گذار مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی هستند. این نتایج مطابق با نتایج تحقیق مرزبانی و همکاران (۱۳۹۰) است که نشان دادند تسهیلات اعطایی به شرکت‌ها اثر مهمی بر میزان اشتغال‌زایی آنها دارد. همچنین نتایج تحقیق حیدری (۱۳۸۲) نیز با این نتایج هم‌راستاست. در این میان، قوانین و مقررات بانکی نیز جزء عواملی است که تأثیر بالایی دارد؛ به عبارت دیگر، پاسخگویان معتقدند که هرچه تسهیلات بانکی بیشتر باشد و بانک‌ها در این زمینه سختگیری کمتر و حمایت بیشتری داشته باشند، به نفع شرکت‌ها بوده و آنها بهتر می‌توانند به فعالیت و اشتغال‌زایی خود پردازند. رحمانی (۱۳۹۰) نیز در تحقیق خود نشان داد که حمایت

دولت نقش مهمی در اشتغال جوانان دارد. رجایی و همکاران (۲۰۱۱) هم نشان دادند حمایت مالی و اصلاح قوانین بانکی می‌تواند موجب تقویت تعاونی‌ها شوند.

نتایج همچنین نشان داد که فناوری عاملی مهم در میزان اشتغال شرکت‌هاست؛ همان‌طور که بختیاری (۱۳۸۰) نیز تأثیر ICT بر اشتغال را تأیید کرده بود. آموزش هم عامل مؤثر بر اشتغال پایدار است؛ نتیجه‌ای که حیدری‌ساربان (۱۳۹۰) نیز آن را تأیید کرد. فرضیه مربوط به اشتغال تعهدشده نیز تأیید شد که با یافته تحقیق نخوما (Nkhoma, 2011) مبنی بر تأثیر تعهد و مشارکت در موفقیت تعاونی‌ها مطابقت دارد.

به طور کلی، نتایج تحقیق نشان داد اشتغال پایدار در شرکت‌های تعاونی و خصوصی تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد. از آنجا که یکی از اهداف بنگاه‌های کوچک، چه در بخش تعاونی و چه در بخش خصوصی، ایجاد اشتغال است، باید این شرکت‌ها بیشتر مورد توجه قرار گیرند. دولت باید حمایت‌های خود را از این شرکت‌ها افزایش دهد و قوانین مالی و مقرراتی را برای آنها تسهیل نماید؛ زیرا در این صورت می‌توان انتظار موفقیت و در نتیجه اشتغال پایدار آنها را داشت. هر چقدر مدیران این شرکت‌ها آموزش داده شوند و فرهنگ کار گروهی تقویت شود می‌توان نتایج عملکرد آنها را بیشتر مشاهده کرد. آموزش کارهای گروهی و مشارکتی باعث انگیزه و موفقیت بیشتر آنها می‌شود. همچنین حمایت سرمایه‌گذاران و افزایش بنیه مالی آنها محرک خوبی برای افزایش فعالیت آنان و ایجاد اشتغال است. معرفی محصولات آنها در نمایشگاه‌های مختلف نیز می‌تواند باعث فروش و توسعه و موفقیت بیشترشان شود.

در بررسی تفاوت اثر عوامل ذکرشده بر اشتغال‌زایی شرکت‌های تعاونی و خصوصی مشخص شد که دو عامل جذب سرمایه‌گذار و حمایت و نظارت دولت به طور متفاوتی بر اشتغال تأثیر دارند به طوری که جذب سرمایه‌گذار در شرکت‌های خصوصی نسبت به شرکت‌های تعاونی تأثیرگذارتر بوده و یک عامل مهم به حساب می‌آید. از طرفی، حمایت و نظارت دولت بر شرکت‌های تعاونی اثرگذاری بیشتری نسبت به شرکت‌های خصوصی دارد؛ یعنی اگر دولت شرکت‌های تعاونی را حمایت و به موقع بر فعالیت آنان نظارت کند، آنها عملکرد بهتر و در نتیجه

اشتغال بیشتری را ایجاد می‌کنند. در ۸ عامل دیگر تفاوت معناداری دیده نشد و اثر آنها بر اشتغال بخش خصوصی و تعاونی یکسان بود.

با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود: قوانین و مقررات بانکی و اداری در جهت کمک به متقاضیان ایجاد اشتغال به نحوی اصلاح شود که کاغذبازی، دیوانسالاری و موازی‌کاری‌ها تا حد زیادی از بین برود و از حجم پرونده تسهیلاتی شرکت‌ها کاسته و به کیفیت انجام کار پرداخته شود. همچنین دوران بازپرداخت تسهیلات بانکی اعطایی به طرح‌های تولیدی و اشتغال‌زا در بخش‌های صنعتی و کشاورزی و خدمات جهت کمک به کارآفرینان افزایش یابد؛ پرداخت تسهیلات به متقاضیان اجرای طرح‌های اشتغال‌زا به صورت گروهی و شرکتی در کلیه بخش‌های اقتصادی صورت گیرد؛ در انجام صادرات و واردات کالاها و خدمات مساعدت و حمایت لازم از تولیدکننده کالاها و خدمات به نحو مطلوب به عمل آید؛ تسهیلات لازم جهت حضور فعالانه شرکت‌ها و کارخانه‌ها در انواع نمایشگاه‌های داخلی، خارجی، عمومی و اختصاصی فراهم شود؛ انواع مختلف آموزش‌ها، دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های آموزشی برای مدیران و کارکنان شرکت‌ها و واحدهای تولیدی برگزار شود؛ انواع فراخوان‌ها جهت دعوت از سرمایه‌گذاران خارجی و داخلی جهت تقویت اشتغال کشور توسط دولت صورت پذیرد و تمهیدات لازم در این مورد اتخاذ گردد. سرانجام اینکه دولت باید جهت تأمین کالاهای مصرفی - که به نوعی با سبد غذایی خانوارها مربوط می‌شود - شرکت‌های تعاونی و خصوصی ذی‌ربط را حمایت نماید.

منابع

- بختیاری، ص. (۱۳۸۰)، چالش‌های جدید بازار کار: تأثیر ICT بر اشتغال. مجموعه مقالات همایش نقش فناوری اطلاعات در اشتغال. ۲۹ و ۳۰ بهمن ۱۳۹۰. تهران. سالن اجلاس سران
- بیژنی، م. و خادمی‌پور، غ. (۱۳۸۸). شناسایی فعالیتهای دولتی قابل واگذاری به بخش تعاون در استان خوزستان، مجله تعاون، شماره ۲۰۲ و ۲۰۳، ۶۹ تا ۸۴

بیطرف، م. ح. (۱۳۹۴). نقش بخش تعاون در اشتغال پایدار و موثر. بازیابی شده در ۱۷ اسفند

۱۳۹۴ از <http://emkan.co.ir/news/1775>

پاریاب، ج.، پزشکی‌راد، غ. و زمانی‌میاندشتی، ن. (۱۳۹۱). تأثیر ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اعضای هیئت مدیره تعاونیهای تولید کشاورزی استان فارس در میزان توانمندی روانی آنها.

فصلنامه تعاون و کشاورزی، شماره ۹، ۹۷-۱۲۴.

جهانبانی، ب.، مقصودی، ط. و سلمانزاده‌توتونچی، س. (۱۳۹۰). بررسی تحلیلی راهبردی توسعه

کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی. مجموعه چکیده مقالات اولین کنفرانس بین‌المللی

ظرفیت‌های بخش تعاون در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی. ۲۷ و ۲۸ فروردین

۱۳۹۰. تهران. وزارت تعاون

حسینی، س. ر. و حسینی، س. ا. (۱۳۹۱). آموزش کارآفرینی: رویکردی نو در جهت حل مشکل

اشتغال فارغ‌التحصیلان کشاورزی. کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای

دانش‌بنیان. ۲۳ آبان ۱۳۹۱. دانشگاه مازندران.

حیدری، ف. (۱۳۸۲). اثر تسهیلات تکلیفی بر سرمایه‌گذاری و اشتغال بخش خصوصی. پایان‌نامه

کارشناسی ارشد رشته علوم اقتصادی، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه فردوسی

مشهد.

حیدری‌ساربان، و. (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر تشکیل تعاونی‌های تولیدی در مناطق روستایی

(مطالعه موردی: استان اردبیل). پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۸۰، ۱۰۳-۱۱۸.

رحمانی، ت. (۱۳۹۰). نقش دولت و دستگاههای حمایتی بر فرآیند پیاده‌سازی کسب و کار و

اشتغال جوانان، مورد مطالعه: صندوق مهر امام رضا (ع) دستگاه حمایتی دولت در بخش

اشتغال). کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت کسب و کار، ۲۹ آبان ۱۳۹۳. دانشگاه

تبریز.

رحیمی، ح. (۱۳۸۴). بررسی نقش تعاون در توسعه پایدار منطقه‌ای. مجموعه مقالات همایش

تعاون و توسعه منطقه‌ای. ۱۴ اسفند ۱۳۸۴، اداره تعاون شهرستان تربت حیدریه.

رئوفی، م. (۱۳۷۴). دانشگاه و توسعه فرهنگی. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۱۰، ۷۹-۱۰۶.

سایه‌میری، ع. (۱۳۸۴). اندازه‌گیری و تحلیل بهره‌وری در تعاونی‌های تولیدی در مقایسه با بخش خصوصی. مقالات و سخنرانی‌های ارائه شده در کنفرانس تعاون، اشتغال و توسعه. اردیبهشت ۱۳۸۴. دانشگاه یزد.

سوری، ع. (۱۳۸۴). وضعیت اشتغال در تعاونی‌های صنعتی و مقایسه آن با بخش خصوصی و دولتی. مقالات و سخنرانی‌های ارائه شده در کنفرانس تعاون، اشتغال و توسعه. اردیبهشت ۱۳۸۴. دانشگاه یزد.

شمشاد، م.، ملک‌محمدی، ا. و حسینی‌نیا، غ. (۱۳۹۱). شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های مؤثر بر اشتغالزایی در تعاونیهای منابع طبیعی استان گلستان. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی (پژوهش‌های جغرافیایی)، ۴۴(۷۹)، ۱۴۱-۱۵۶.

صمدی، ع.ح. و تابنده، ف. (۱۳۸۴). جایگاه بخش تعاون در اشتغالزایی، یک بررسی تطبیقی، مجموعه مقالات منتخب اولین کنفرانس تعاون، اشتغال و توسعه. اردیبهشت ۱۳۸۴. دانشگاه یزد.

ضیایی‌بیگدلی، م.ت. (۱۳۸۲). موانع اشتغال پایدار و راهکارها. پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۹، ۱۱۳-۱۳۰.

عباسی، م. و قورچیان، ن. ق. (۱۳۸۸). شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه تعاونی‌های دانش‌آموختگان. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، ۳(۲)، ۱۴۳-۱۷۰.

غیاثوند، ف. و حسینی، س.ج. (۱۳۹۰). تحلیل موانع و محدودیت‌های توسعه اشتغال در تعاونی‌های تولیدی کشاورزی ایران. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۱۴(۲)، ۱-۱۴.

فعال‌نظری، س.ع. (۱۳۹۱). شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار در شرکتهای تعاونی کوچک و متوسط استان تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه سمنان.

- فیض پور، م.ع.، دانش، ح. و پوش دوزباشی، ه. (۱۳۸۸). خصوصی سازی یا تعاونی سازی، *اقتصاد اسلامی*، شماره ۳۳، ۱۲۷-۱۵۹.
- گراوندی ش. و علی بیگی ا.ح. (۱۳۹۰). علل رکود تعاونی‌های پرورش گوساله در شهرستان کرمانشاه: مطالعه موردی تعاونی ۳۴۸. *فصلنامه تعاون و کشاورزی*، ۲۲ (۵)، ۶۸-۷۷.
- لهسایی زاده، ع. (۱۳۸۴). *جامعه‌شناسی کشاورزی*. چاپ اول. تهران: انتشارات اطلاعات.
- مرادی ج.، ولی پور، ه. و نعمت‌الهی، م. (۱۳۹۱). عملکرد مالی و اشتغال‌زایی شرکتهای تعاونی فعال در استان فارس. *فصلنامه تعاون و کشاورزی*، ۲۳ (۹)، ۱۹-۳۹.
- مرزبانی، س.، عزیزاده، م.، عربیون، ا. و مرادی، م.ع. (۱۳۹۰). نقش تسهیلات اعطایی در میزان اشتغال‌زایی در کسب و کارهای کوچک و متوسط بخش کشاورزی. *مجموعه مقالات اولین کنفرانس دانشجویی کارآفرینی کشور*. ۱۹ و ۲۰ مهر ۱۳۹۰. دانشگاه تهران.
- هرندی زاده، ا. (۱۳۸۹). *بررسی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در تعاونی‌های تولید کشاورزی استان اصفهان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس.
- Berggren, C., & Olofsson, A. (2015). Self-employment and field of education understood from current entrepreneurship research. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 7(3), 291-302.
- Birchall, J. (1996). *Co-op: The People's Business*, Uk: Manchester University Press.
- Bossel, H. (1999). Indicators for sustainable development: theory, method, applications; A report to the Balaton Group. International Institute for Sustainable Development, Winnipeg, Manitoba, Canada. Retrieved from <http://iisd.ca/about/prodcat/perfrep.htm#balaton>.

- Carter, S. (1998). The economic potential of portfolio entrepreneurship: Enterprise and employment contributions of multiple business ownership. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 5(4), 297-306.
- Eid, M., & Martinez-Carrasco Pleite, F. (2014). The international year of cooperatives and the 2020 Vision. *Eurices Working Papers*, 14(71), 1-20
- Li, Z., & Liu, Y. (2011). Entrepreneurship education and employment performance: An empirical study in Chinese university. *Journal of Chinese Entrepreneurship*, 3(3), 195 – 203.
- Nkhoma, A. T. (2011). Factors affecting sustainability of agricultural cooperatives: lessons from Malawi. A thesis presented in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of AgriCommerce at Massey University. New Zealand, March, 2011 (Doctoral dissertation).
- Rajaei, Y., Yaghoubi, J., & Donyaei, H. (2011). Assessing effective factors in development of entrepreneurship in agricultural cooperatives of Zanjan province. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 1521-1525
- United Nation Development Programme (2004). Human development reports 2004. Retrieved from <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2004>.

Identifying and Comparing Factors Affecting Sustainable Employment in Cooperative and Private Companies in Nahavand Township

M. Moradi^{1*}, S. Sh. Moradi Avarzaman²

Received: 10/05/2015 Accepted: 14/10/2015

Abstract

The purpose of the current research was to investigate the factors affecting the stable employment of cooperative and private companies in Nahavand Township and to compare these factors among private and cooperative companies. The research, in terms of its nature and method, was a descriptive-survey, and in terms of its aim, was applied. The population of this research included 250 private and cooperative companies in Nahavand, in which the sample size has been drawn, using Morgan Table, 148 cooperative and private companies have been selected, using stratified sampling. The validity was assessed by using faculty members and its constancy was determined through Cronbach's alpha 0.762. Regarding the normal distribution of statistical sampling, the hypotheses of the research were examined by the use of SPSS software and One-sample Student t-test. The result showed that the factors such as bank facilities, members' contributed share, banking regulation, investor attraction, teaching and teaching courses, teamwork etiquette, government's support and supervision, the promised job, attendance at fairs and utilizing technology have had the most profound effect on stable employment across the Township of Nahavand. The comparison between the two categories of companies using independent t test showed that effect of investor attraction in private companies was more than cooperative companies and the effect of banking regulation at private companies was less than the cooperative companies.

Keywords: Sustainable Employment, Cooperative Company, Private Company, Development, Employment.

---

1. Assistant Professor, Payam Noor University at Malayer, Malayer, Iran

*Corresponding Author

E-mail: moretza_Moradi@pnu.ac.ir

2. Former Master Student, Department of Public Administration, Malayer Branch, Islamic Azad University, Malayer, Iran

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی